

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Αριθμός Γνωμοδοτήσεως 19/2023

ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Τμήμα Γ'

Συνεδρίαση της 13^{ης} Φεβρουαρίου 2023

Σύνθεση:

Πρόεδρος: Βασιλική Πανταζή, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Μέλη: Αφροδίτη Κουτούκη, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ., Μακαρονίδης Δημήτριος, Κωνσταντίνα Χριστοπούλου, Ευαγγελία Σκαλτσά, Βασίλειος Κορκίζογκου, Μαρία Σπάσου, Παρασκευάς Χρυσοστομίδης, Παναγιώτης Δημόπουλος, Μαρία-Λουίζα Μπακαλάκου, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγήτρια: Σπυριδούλα Θωμοπούλου, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ. (γνώμη χωρίς ψήφο).

Αριθμός Ερωτήματος: Το με αριθμό πρωτ. 50819οικ./10.11.2022 έγγραφο του Υπουργείου Δικαιοσύνης /Γεν. Δ/ση Δικαιοσύνης/ Δ/ση Νομικών Επαγγελματιών/ Τμήμα Δικηγορικού Λειτουργήματος & Δικαστικών Επιμελητών.

Περίληψη Ερωτήματος: Ερωτάται εάν ο Υπουργός Δικαιοσύνης δεσμεύεται από την αιτιολογημένη και τελεσίδικη, κατά το άρθρο 8 παρ.3 του ν. 2318/1995, κρίση της Εξεταστικής Επιτροπής διαγωνισμού δικαστικών επιμελητών, σχετικά με τον έλεγχο της συνδρομής των προβλεπόμενων από το νόμο τυπικών προσόντων των υποψηφίων, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και το πτυχίο Νομικής Σχολής ημεδαπού πανεπιστημίου ή ισότιμου αλλοδαπού, αναγνωρισμένου από το νόμο και εάν οφείλει να

εκδώσει απόφαση διορισμού επιτυχόντος στο διαγωνισμό μολονότι προκύπτει ότι αυτός δεν διαθέτει τον απαιτούμενο από την προκήρυξη τίτλο σπουδών.

Επί του παραπάνω ερωτήματος το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Γ' Τμήμα) γνωμοδότησε ως εξής:

Ιστορικό

Από το έγγραφο της ερωτώσας υπηρεσίας και τα στοιχεία του φακέλου που το συνοδεύουν προκύπτει το ακόλουθο πραγματικό:

1. Με τη με αριθμό 18393οικ./13.04.2022 απόφαση του Υπουργείου Δικαιοσύνης προκηρύχθηκε ο πανελλήνιος διαγωνισμός για την πλήρωση κενών θέσεων δικαστικών επιμελητών, ο οποίος διεξήχθη την 27 Μαΐου 2022. Κατά την προκήρυξη, οι υποψήφιοι για να συμμετάσχουν, έπρεπε να καταθέσουν αίτηση στη Γραμματεία του Εφετείου της έδρας του Συλλόγου Δικαστικών Επιμελητών της επιλογής τους με καταληκτική ημερομηνία την 06.05.2022, στην οποία να επισυνάπτονται τα εξής δικαιολογητικά: α. Πιστοποιητικό θεωρητικής και πρακτικής άσκησης του οικείου Συλλόγου β. Τίτλος σπουδών (πτυχίο Νομικής Σχολής ημεδαπού πανεπιστημίου ή ισότιμου αλλοδαπού αναγνωρισμένου). γ. Υπεύθυνη δήλωση για την ύπαρξη των προσόντων και την έλλειψη των κωλυμάτων συμμετοχής στις εξετάσεις όπως αναφέρονται στο εδάφιο α' της παραγράφου 2 του άρθρου 3, όπως ισχύει και του άρθρου 4 του ν. 2318/1995. δ. Απόδειξη καταβολής ποσού πενήντα (50) ευρώ ως εξέταστρα.

2. Την 19.05.2022 συγκροτήθηκε η Εξεταστική Επιτροπή της περιφέρειας του Εφετείου Αθηνών, κατά το άρθρο 9 παρ. 2 του ν. 2318/1995 και έλεγξε τη μία (1) αίτηση, του υποψηφίου Π.-Ι. Π., που κατατέθηκε για συμμετοχή στο διαγωνισμό. Η Επιτροπή, έκρινε κατά πλειοψηφία, μετά από τον έλεγχο των δικαιολογητικών, το παραδεκτό της μίας (1) ως άνω αίτησης, με βάση τα άρθρα 3 παρ. 2, 4 και 8 παρ. 1 ν. 2318/1995.

3. Μετά τη διεξαγωγή του διαγωνισμού, την έκδοση των αποτελεσμάτων, την ολοκλήρωση του κύκλου επιμορφωτικών διαδικασιών/σεμιναρίων και εντός της προθεσμίας των σαράντα ημερών που οριζόταν στην προκήρυξη, ο παραπάνω Π.-Ι. Π., μοναδικός υποψήφιος και επιτυχών, υπέβαλε αίτηση

διορισμού του, ως δικαστικού επιμελητή, στην περιφέρεια του Εφετείου Αθηνών την 26.09.2022, συνοδευόμενη από τα απαιτούμενα δικαιολογητικά.

4. Κατά τον έλεγχο των δικαιολογητικών διορισμού του προέκυψε ότι, ο ανωτέρω διαθέτει πτυχίο Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και όχι πτυχίο Νομικής Σχολής, όπως απαιτεί το άρθρο 3 παρ.2 εδ. β΄ του ν. 2318/1995 «Κώδικας Δικαστικών Επιμελητών» (Α΄ 126) και η με αριθμό 18393οικ./13.04.2022 απόφαση του Υπουργείου Δικαιοσύνης.

5. Ενόψει των ανωτέρω, και δεδομένου ότι ο ως άνω επιτυχών δεν διαθέτει το κατά το νόμο και την προκήρυξη απαιτούμενο προσόν, δηλαδή πτυχίο Νομικής Σχολής ημεδαπού πανεπιστημίου ή ισότιμου αλλοδαπού, αναγνωρισμένου από το νόμο, υποβλήθηκε από την ερωτώσα υπηρεσία το στην αρχή της παρούσας διαλαμβανόμενο ερώτημα.

Νομοθετικό Πλαίσιο

6. Στα άρθρα 5 παρ. 1 και 25 παρ. 1 του Συντάγματος ορίζονται τα εξής:

«Άρθρο 5

1.Καθένας έχει δικαίωμα να αναπτύσσει ελεύθερα την προσωπικότητά του και να συμμετέχει στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της Χώρας, εφόσον δεν προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων και δεν παραβιάζει το Σύνταγμα ή τα χρηστά ήθη.

Άρθρο 25

1. Τα δικαιώματα του ανθρώπου ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου και η αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου τελούν υπό την εγγύηση του Κράτους. Όλα τα κρατικά όργανα υποχρεούνται να διασφαλίζουν την ανεμπόδιση και αποτελεσματική άσκησή τους... Οι κάθε είδους περιορισμοί που μπορούν κατά το Σύνταγμα να επιβληθούν στα δικαιώματα αυτά πρέπει να προβλέπονται είτε απευθείας από το Σύνταγμα είτε από το νόμο, εφόσον υπάρχει επιφύλαξη υπέρ αυτού και να σέβονται την αρχή της αναλογικότητας».

7. Στις διατάξεις των άρθρων 1, 2, 3, 5, 8, 10, 15 του Κώδικα Δικαστικών Επιμελητών (ΚΔΕ) (ν. 2318/1995, Α΄ 126), ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«Άρθρο 1 Καθήκοντα Δικαστικών Επιμελητών.

1. Ο δικαστικός επιμελητής είναι άμισθος δημόσιος λειτουργός. 2. Έργο του δικαστικού επιμελητή είναι: α) Η επίδοση δικογράφων και εξώδικων εγγράφων,

καθώς και η κοινοποίηση, γνωστοποίηση, διαβίβαση ή άλλη συναφής διαδικαστική πράξη με φυσικό τρόπο ή με ηλεκτρονικά μέσα, β) η εκτέλεση των εκτελεστών τίτλων που αναφέρονται στην παρ. 2 του άρθρου 904 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, γ) η σύνταξη διαπιστωτικών εκθέσεων για πραγματικά περιστατικά, κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του, με βάση νόμο ή δικαστική απόφαση και δ) η εκτέλεση κάθε άλλου καθήκοντος, που του ανατίθεται με νόμο.

Άρθρο 2

1. Δικαστικός επιμελητής διορίζεται σε κενή οργανική θέση περιφέρειας πρωτοδικείου κάθε Έλληνας πολίτης, εφόσον επιτύχει σε σχετικό διαγωνισμό, έχει τα αναγκαία προσόντα και δεν συντρέχουν στο πρόσωπό του τα σχετικά κωλύματα, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος. 2. ....

Άρθρο 3

1. Το Μάρτιο κάθε έτους ο Υπουργός Δικαιοσύνης με απόφασή του, περίληψη της οποίας δημοσιεύεται στον ημερήσιο τύπο, προκηρύσσει διαγωνισμό, ο οποίος ενεργείται το Μάιο του ίδιου έτους, για την πλήρωση των κενών κατά το χρόνο της προκηρύξεως οργανικών θέσεων της περιφέρειας κάθε πρωτοδικείου. Στην απόφαση αυτή καθορίζονται αφενός η ημερομηνία, η ώρα ενάρξεως και η διάρκεια του διαγωνισμού και αφετέρου τα δικαιολογητικά που είναι απαραίτητα: α) για τη συμμετοχή των υποψηφίων στο διαγωνισμό και β) για το διορισμό των επιτυχόντων.

2. Δικαίωμα συμμετοχής στο διαγωνισμό έχει ο υποψήφιος εφόσον: α) ... β) είναι πτυχιούχος Νομικής Σχολής ημεδαπού πανεπιστημίου ή ισότιμου αλλοδαπού, αναγνωρισμένου από το νόμο γ) έχει συμπληρώσει άσκηση έξι (6) μηνών σε δικαστικό επιμελητή, σύμφωνα με τα οριζόμενα ειδικότερα στο άρθρο 6 του παρόντος και δ) δεν συντρέχουν στο πρόσωπό του τα κωλύματα του επόμενου άρθρου.

Άρθρο 5

Τα αναφερόμενα στα προηγούμενα άρθρα προσόντα και κωλύματα πρέπει να υπάρχουν ή να ελλείπουν αντίστοιχα κατά την ημέρα του διαγωνισμού και το διορισμό.....

Άρθρο 8

1. Ο υποψήφιος, που προτίθεται να διαγωνιστεί, καταθέτει στο γραμματέα του πρωτοδικείου της πρώτης επιλογής του το αργότερο είκοσι ημέρες πριν από το

διαγωνισμό, αίτηση συμμετοχής στην οποία επισυνάπτονται: α)... β) ο κατά το άρθρο 3 του παρόντος τίτλος σπουδών, ...2...

3. Τρεις τουλάχιστον ημέρες πριν από το διαγωνισμό η εξεταστική επιτροπή ελέγχει τα δικαιολογητικά των υποψηφίων και αποφασίζει αιτιολογημένα και τελεσίδικα για τη συμμετοχή τους ή όχι σε αυτόν.

Άρθρο 15

1. Οι επιτυχόντες είναι υποχρεωμένοι να παρακολουθήσουν κύκλο επιμορφωτικών διαδικασιών (σεμιναρίων)... Ο πρόεδρος της ομοσπονδίας, ..., χορηγεί σε όσους παρακολούθησαν τα σεμινάρια αυτά σχετική βεβαίωση...

2. Οι επιτυχόντες υποχρεούνται να υποβάλουν στο Υπουργείο Δικαιοσύνης, μέσα σε προθεσμία σαράντα ημερών από τη χορήγηση της κατά την προηγούμενη παράγραφο βεβαίωσης, τη βεβαίωση αυτή, καθώς και τα δικαιολογητικά, που καθορίστηκαν με την κατά την παράγραφο 1 του άρθρου 3 του παρόντος απόφαση Υπουργού Δικαιοσύνης και αναφέρονται στο διορισμό των επιτυχόντων...

3. Ο διορισμός γίνεται με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης της οποίας περίληψη δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως...».

8. Στις διατάξεις του προοιμίου και του άρθρου 1 του π.δ. 68/2011 «Ρυθμίσεις για την πρόσβαση στο επάγγελμα του δικαστικού επιμελητή και την άσκηση του, σύμφωνα με τα άρθρα 2 και 3 του ν. 3919/2011 “Αρχή της επαγγελματικής ελευθερίας, κατάργηση αδικαιολόγητων περιορισμών στην πρόσβαση και άσκηση επαγγελμάτων”(Α' 32)» (Α' 153), ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«Έχοντας υπόψη:

1... 2. Την ανάγκη εναρμόνισης με την αρχή της επαγγελματικής ελευθερίας των όρων και των προϋποθέσεων για την πρόσβαση και την άσκηση του επαγγέλματος του δικαστικού επιμελητή, αλλά και διατήρησης συναφών περιορισμών με σκοπό την εξυπηρέτηση επιτακτικών λόγων δημοσίου συμφέροντος, ενόψει του ιδιαίτερου χαρακτήρα του δικαστικού επιμελητή ως αμίσθου δημοσίου λειτουργού και της φύσης του έργου του ως επικουρικού της απονομής δικαιοσύνης.

Η διατήρηση, κατά τα ανωτέρω, των περιορισμών, των όρων και των προϋποθέσεων που προβλέπονται στο ν. 2318/1995 για την πρόσβαση στο επάγγελμα του δικαστικού επιμελητή και την άσκησή του επιβάλλεται από το

χαρακτήρα αυτού ως αμίσθου δημοσίου λειτουργού, στοχεύει δε στην εξυπηρέτηση επιτακτικών λόγων δημοσίου συμφέροντος, όπως είναι, ιδίως, η διασφάλιση διαφάνειας και αξιοκρατίας κατά την πρόσβαση στο επάγγελμα, η ορθολογική κατανομή των δικαστικών επιμελητών στην επικράτεια και η αποτελεσματική οργάνωση και άσκηση του επαγγέλματος, το οποίο είναι στενά συνυφασμένο με την απονομή της δικαιοσύνης και την εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων.

Άρθρο 1 Εξαίρεση από τις ρυθμίσεις των άρθρων 2 και 3 του ν. 3919/2011

1. Το επάγγελμα του δικαστικού επιμελητή εξαιρείται από τη ρύθμιση του άρθρου 2 παρ. 1 του ν. 3919/2011¹, ενώ οι περιορισμοί που αφορούν την πρόσβαση και την άσκησή του και προβλέπονται στο ν. 2318/1995 διατηρούνται, στο σύνολο τους, σε ισχύ, με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 2 του παρόντος. Οι διατηρούμενοι σε ισχύ περιορισμοί ως έχουν, σύμφωνα με την ειδική περί δικαστικών επιμελητών ανωτέρω νομοθεσία, αφορούν τις περιπτώσεις α, β, γ, ε, στ, ζ, η, θ και ι της παρ. 2 του άρθρου 2 του ν. 3919/2011.

2. Το επάγγελμα του δικαστικού επιμελητή εξαιρείται από τη ρύθμιση του άρθρου 3 παρ. 1 του ν. 3919/2011², ενώ διατηρείται η προβλεπόμενη από τις διατάξεις του ν. 2318/1995 απαίτηση για λήψη προηγούμενης διοικητικής άδειας προκειμένου για την άσκηση του επαγγέλματος».

9. Στις διατάξεις του άρθρου 2 παρ. 1, 2 και 5 του π.δ. 85/2013 «Ίδρυση, μετονομασία, ανασυγκρότηση Σχολών και ίδρυση Τμήματος στο Εθνικό και

¹ «Κατάργηση αδικαιολόγητων περιορισμών στην πρόσβαση και την άσκηση επαγγελματιών
1. Οι προβλεπόμενοι στην ισχύουσα νομοθεσία περιορισμοί που αφορούν στην πρόσβαση και την άσκηση επαγγελματιών, πέραν εκείνων των επαγγελματιών για τα οποία διαλαμβάνεται ρύθμιση στο κεφάλαιο Β` του παρόντος, καταργούνται μετά την πάροδο τεσσάρων (4) μηνών από τη δημοσίευση του παρόντος.»

² «1. Η απαίτηση προηγούμενης διοικητικής άδειας για την άσκηση επαγγέλματος, πέραν εκείνων για τα οποία διαλαμβάνεται ρύθμιση στο Κεφάλαιο Β` του παρόντος, όταν η χορήγηση της άδειας αυτής συναρτάται προς την αντικειμενικώς διαπιστούμενη κατά δεσμία αρμοδιότητα, συνδρομή νόμιμων προϋποθέσεων, παύει να ισχύει μετά πάροδο τεσσάρων (4) μηνών από τη δημοσίευση του παρόντος. Από το χρονικό εκείνο σημείο και με την επιφύλαξη των οριζόμενων στο επόμενο εδάφιο, το επάγγελμα ασκείται ελευθέρως μετά πάροδο τριμήνου από την αναγγελία ενάρξεως ασκήσεως του, συνοδευόμενη από τα νόμιμα δικαιολογητικά για την πιστοποίηση της συνδρομής των νόμιμων προϋποθέσεων, στην κατά τις ισχύουσες στο χρονικό εκείνο σημείο διατάξεις αρμόδια προς αδειοδότηση διοικητική αρχή. Η αρχή αυτή δύναται, εντός τριών (3) μηνών από τη λήψη της αναγγελίας, να απαγορεύσει την άσκηση του επαγγέλματος, στην περίπτωση που δεν συγκεντρώνονται οι νόμιμες προϋποθέσεις προς τούτο ή δεν προκύπτει η συνδρομή τους από τα υποβληθέντα στοιχεία.»

Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών» (Α' 124), ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

Άρθρο 2

«1. Στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών ιδρύονται οι ακόλουθες Σχολές:

α. Νομική Σχολή, στην οποία εντάσσεται το Τμήμα Νομικής, β,..γ...δ...

2. Η Σχολή Νομικών, Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών μετονομάζεται σε Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών.

5. Κατόπιν των ανωτέρω μεταβολών, οι Σχολές του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών διαμορφώνονται ως εξής: α...

β. Νομική Σχολή με το Τμήμα :

ι. Νομικής

γ. Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών με τα τμήματα:

i. Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης,

ii. Οικονομικών Επιστημών,

iii. Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης και

iv. Τουρκικών Σπουδών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών, δ...».

Ερμηνεία και εφαρμογή διατάξεων

Από τις προαναφερόμενες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς αλλά και σε συνδυασμό μεταξύ τους, ενόψει και όλου του νομικού πλαισίου εντός του οποίου εντάσσονται, του σκοπού που εξυπηρετούν και από την υπαγωγή σε αυτές των πραγματικών περιστατικών που μας τέθηκαν υπόψη από την ερωτώσα υπηρεσία, συνάγονται τα ακόλουθα :

10. Στο άρθρο 5 παράγραφος 1 του Συντάγματος κατοχυρώνεται η έννοια της προσωπικής ελευθερίας και η αρχή της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας του ατόμου, στην οποία περιλαμβάνεται και η επαγγελματική ελευθερία. Στην ελευθερία αυτή ο κοινός νομοθέτης μπορεί να επιβάλλει περιορισμούς, πριν από την επιλογή ή και κατά την άσκηση του επαγγέλματος. Οι όροι, όμως, και οι προϋποθέσεις που τάσσονται από τον κοινό νομοθέτη για την επιλογή και την άσκηση του επαγγέλματος είναι επιτρεπτοί, όταν δικαιολογούνται από αποχρώντες λόγους δημόσιου ή κοινωνικού συμφέροντος, οι οποίοι, σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, πρέπει να είναι συναφείς προς το αντικείμενο και τον χαρακτήρα του επαγγέλματος.

Ειδικότερα, για το επάγγελμα του δικαστικού επιμελητή που έχει χαρακτήρα ελεύθερου επαγγέλματος έχει όμως και επικουρικό χαρακτήρα στο έργο της απονομής της δικαιοσύνης, τα κριτήρια θα πρέπει να ανάγονται στην ηθική συγκρότηση, τις επιστημονικές και τις εν γένει διανοητικές ικανότητες του υποψηφίου, ώστε η λειτουργία της δικαιοσύνης να υπηρετείται από πρόσωπα με διαπιστωμένη επιστημονική ικανότητα και ηθική υπόσταση και να είναι σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας (άρθρο 25 παρ. 1 του Συν/τος) (πρβλ. ΣτΕ Ολομ. 1621/2012). Επομένως, οποιοσδήποτε περιορισμός της πρόσβασης κάποιου στο επάγγελμα του δικαστικού επιμελητή θα πρέπει να βασίζεται σε εμφανή και διαγνώσιμη αναγκαιότητα, που να την δικαιολογούν λόγοι δημόσιου συμφέροντος.

11. Με τις προδιαληφθείσες διατάξεις του Κώδικα Δικαστικών Επιμελητών (εφεξής και ΚΔΕ), καθιερώνεται σύστημα επιλογής και διορισμού δικαστικών επιμελητών στις Περιφέρειες των Πρωτοδικείων της Χώρας. Η επιλογή γίνεται, κατ' αρχήν, κατόπιν διενέργειας διαγωνισμού, η διαδικασία του οποίου προβλέπεται διεξοδικά στο νόμο και στον οποίο δύναται να συμμετάσχουν όσοι έχουν τα αναφερόμενα στο νόμο τυπικά προσόντα και ελλείπουν στο πρόσωπό τους τα κωλύματα. Ο υποψήφιος, σύμφωνα με την διάταξη της παρ. 10 του άρθρου 326 ν. 4072/2012,³ μεταξύ άλλων, θα πρέπει να είναι πτυχιούχος Νομικής Σχολής ημεδαπού πανεπιστημίου ή ισότιμου αλλοδαπού, αναγνωρισμένου από το νόμο. Η ρύθμιση αυτή που καταδεικνύει το έντονο ενδιαφέρον του Κράτους για το επάγγελμα του δικαστικού επιμελητή, δικαιολογείται από το γεγονός ότι το έργο τους άπτεται της νομικής επιστήμης, καθώς περιλαμβάνει την επίδοση δικογράφων και εξωδίκων εγγράφων, την εκτέλεση εκτελεστών τίτλων άρθρου 904 ΚΠολΔ, τη σύνταξη διαπιστωτικών εκθέσεων για πραγματικά περιστατικά και την εκτέλεση κάθε άλλου καθήκοντος που τους ανατίθεται από τον νόμο (άρθρο 1).

12. Περαιτέρω, με το π.δ. 68/2011 διατηρήθηκαν οι περιορισμοί των όρων και των προϋποθέσεων που προβλέπονται στον ΚΔΕ για την πρόσβαση στο επάγγελμα του δικαστικού επιμελητή με στόχο την εξυπηρέτηση επιτακτικών λόγων δημοσίου συμφέροντος, όπως είναι, ιδίως, η διασφάλιση διαφάνειας και αξιοκρατίας κατά την πρόσβαση στο επάγγελμα, η ορθολογική κατανομή των

---

³ Προφανώς πρόκειται για τροπολογία για την οποία δεν υπάρχει αιτιολογική έκθεση και αυτονοήτως δεν την επεξεργάστηκε η Επιστημονική Επιτροπή της Βουλής.

δικαστικών επιμελητών στην επικράτεια και η αποτελεσματική οργάνωση και άσκηση του επαγγέλματος, το οποίο είναι στενά συνυφασμένο με την απονομή της δικαιοσύνης και την εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων (ΣΤΕ ΠΕ 126/2011).

13. Εξάλλου, με το άρθρο 2 του π.δ. 85/2013 ιδρύθηκε στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (εφεξής και ΕΚΠΑ) Νομική Σχολή, στην οποία εντάσσεται μόνο το Τμήμα Νομικής της τέως Σχολής Νομικών Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών (Ν.Ο.Π.Ε.) και η Σχολή Ν.Ο.Π.Ε. μετονομάστηκε σε Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών, στην οποία εντάχθηκαν τα Τμήματα α) Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης, β) Οικονομικών Επιστημών, γ) Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης και δ) Τουρκικών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών.

14. Με τις παραπάνω διατάξεις ιδρύθηκαν διακριτές Σχολές του Πανεπιστημίου Αθηνών και συγκεκριμένα η Νομική Σχολή με μόνο Τμήμα το Τμήμα Νομικής (ΣΤΕ 2992/2014), που χορηγεί τον οικείο τίτλο σπουδών και η Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών με τα τέσσερα ως άνω Τμήματα, που χορηγεί τα αντίστοιχα πτυχία, μεταξύ αυτών και το πτυχίο στην Πολιτική Επιστήμη και Δημόσια Διοίκηση, το οποίο έλαβε ο ανωτέρω υποψήφιος δικαστικός επιμελητής κατά το έτος 2021.

15. Η ένταξη δε στο πρόγραμμα σπουδών των παραπάνω Τμημάτων των Σχολών του ΕΚΠΑ ορισμένων νομικών μαθημάτων, τα οποία αυτονοήτως δεν καλύπτουν το σύνολο των διδασκομένων νομικών μαθημάτων στις Νομικές Σχολές της χώρας, δεν δύναται να καταστήσει τους από τα Τμήματα αυτά χορηγούμενους τίτλους σπουδών, πτυχία Νομικής Σχολής, ούτε να θεωρείται ότι οι πτυχιούχοι των ανωτέρω Τμημάτων των ως άνω Σχολών του ΕΚΠΑ διαθέτουν νομική παιδεία και επίπεδο νομικών σπουδών αντίστοιχα με αυτά των πτυχιούχων των Νομικών Τμημάτων των Νομικών Σχολών της χώρας.

16. Από τις διατάξεις του άρθρου 3 παρ. 2 δεύτερο εδάφιο του ΚΔΕ και της απόφασης προκήρυξης του διαγωνισμού, με αριθμό 18393οικ./13.04.2022, και λαμβανομένου υπόψη του έντονου ενδιαφέροντος του Κράτους για το επάγγελμα του δικαστικού επιμελητή, που έχει χαρακτήρα ελεύθερου επαγγέλματος έχει όμως και επικουρικό χαρακτήρα στο έργο της απονομής της δικαιοσύνης, ώστε να υπηρετείται η λειτουργία της δικαιοσύνης από πρόσωπα με διαπιστωμένη επιστημονική ικανότητα, προκύπτει ότι

απαιτούμενο προσόν για το διορισμό υποψήφιου δικαστικού επιμελητή είναι η προσκόμιση πτυχίου Νομικής Σχολής ημεδαπού πανεπιστημίου ή ισότιμου αλλοδαπού αναγνωρισμένου από το νόμο, κατ' αποκλεισμό πτυχίων άλλων πανεπιστημιακών Σχολών.

17. Τέλος, κατά τις παραπάνω διατάξεις του ΚΔΕ καθώς και της υπουργικής απόφασης - προκήρυξης του διαγωνισμού για την πλήρωση οργανικών θέσεων δικαστικών επιμελητών έτους 2022, η αίτηση ενδιαφερόμενου για τη συμμετοχή σε διαγωνισμό δικαστικών επιμελητών, ως νόμιμη προϋπόθεση συμμετοχής, υποβάλλεται προς τον Γραμματέα της έδρας του Συλλόγου Δικαστικών Επιμελητών της επιλογής του είκοσι ημέρες πριν από το διαγωνισμό, με αυτή δε συνυποβάλλονται τα οριζόμενα στον νόμο και την οικεία απόφαση – προκήρυξη δικαιολογητικά, μεταξύ των οποίων και το πτυχίο Νομικής Σχολής ημεδαπού πανεπιστημίου ή ισότιμου αλλοδαπού, αναγνωρισμένου από τον νόμο, η ύπαρξη και η προσκόμιση του οποίου ερευνάται, καταρχάς, κατά το στάδιο του ελέγχου της αίτησης από την Εξεταστική Επιτροπή του διαγωνισμού δικαστικών επιμελητών. Εφόσον, μετά τον σχετικό έλεγχο, κριθεί ότι ο υποψήφιος νομίμως συμμετέχει στο διαγωνισμό, πράγμα που προϋποθέτει την κατάφαση για το ότι ο υποψήφιος διαθέτει τα, κατά τον νόμο και την οικεία προκήρυξη, προσόντα συμμετοχής και έχει υποβάλει και τα σχετικά δικαιολογητικά, μεταξύ των οποίων, και το πτυχίο Νομικής Σχολής ημεδαπού πανεπιστημίου ή ισότιμου αλλοδαπού, αναγνωρισμένου από τον νόμο, η απόφαση της Επιτροπής και η συμπερίληψη του υποψηφίου στον πίνακα υποψηφίων του διαγωνισμού, ως ατομική διοικητική πράξη, περιβάλλεται το τεκμήριο της νομιμότητας. Η απόφαση αυτή, η οποία ανάγεται στην προδικασία του διαγωνισμού, είναι αιτιολογημένη και τελεσίδικη, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 8 παρ. 3 του Κώδικα Δικαστικών Επιμελητών και δεν προβλέπεται στάδιο νέου ελέγχου από την αυτή Επιτροπή μετά την ολοκλήρωση του διαγωνισμού και την ανακήρυξη των επιτυχόντων (π.χ με υποβολή ενστάσεων), δεδομένου ότι πρόκειται περί *ad hoc* συγκροτούμενου κάθε φορά συλλογικού διοικητικού οργάνου, με μοναδικό έργο και αντικείμενο τη διενέργεια του διαγωνισμού, την ανακήρυξη των επιτυχόντων και τη διαβίβαση των σχετικών εγγράφων στη Διοίκηση, μετά δε την ολοκλήρωση του έργου αυτού παύει αυτοδικαίως να υφίσταται ως διοικητικό όργανο και ουδεμία πλέον έχει αρμοδιότητα.

18. Ενόψει των παραπάνω παραδοχών, μετά τη συζήτηση που διεξήχθη μεταξύ των μελών του Τμήματος, επί του ερωτήματος σχετικά με τη δέσμευση ή μη του Υπουργού Δικαιοσύνης από την κρίση της Εξεταστικής Επιτροπής του διαγωνισμού δικαστικών επιμελητών του έτους 2022, ως προς τον έλεγχο της συνδρομής των προβλεπόμενων από το νόμο τυπικών προσόντων των υποψηφίων, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και το πτυχίο Νομικής Σχολής και για την υποχρέωση ή μη αυτού να εκδώσει υπουργική απόφαση διορισμού επιτυχόντος στο διαγωνισμό, αν προκύπτει ότι δεν διαθέτει τον τίτλο αυτό, διατυπώθηκαν οι ακόλουθες δύο γνώμες

19. Η γνώμη της πλειοψηφίας που σχηματίσθηκε από την Πρόεδρο του Τμήματος Βασιλική Πανταζή, την Αντιπρόεδρο Αφροδίτη Κουτούκη και τους Νομικούς Συμβούλους Δημήτριο Μακαρονίδη, Κωνσταντίνα Χριστοπούλου, Ευαγγελία Σκαλτσά, Βασίλειο Κορκίζογλου, Μαρία Σπάσου, Παναγιώτη Δημόπουλο και Μαρία-Λουίζα Μπακαλάκου (ψήφοι 9), προς την οποία συντάχθηκε και η εισηγήτρια Πάρεδρος Σπυριδούλα Θωμοπούλου (γνώμη χωρίς ψήφο), δέχθηκε τα εξής

20. Ενόψει του ότι η προκήρυξη του διαγωνισμού, η συμμετοχή υποψηφίου στο διαγωνισμό δικαστικών επιμελητών και η σύνταξη του πίνακα επιτυχόντων αποτελούν κατά το νόμο μερικότερα, αλληλένδετα στάδια της ενιαίας διαδικασίας που κατατείνει στο διορισμό του υποψηφίου ως δικαστικού επιμελητή και δεδομένου ότι για τη συμμετοχή στο διαγωνισμό προβλέπεται, μεταξύ άλλων, ως δικαιολογητικό συμμετοχής, η προσκόμιση του πτυχίου Νομικής Σχολής, κατά την έννοια που ορίζεται στον Κώδικα Δικαστικών Επιμελητών, ήτοι πτυχίου Νομικής Σχολής ημεδαπού πανεπιστημίου ή ισότιμου αλλοδαπού αναγνωρισμένου από τον νόμο (πρβλ. ΣτΕ 2154/2014, ΣτΕ Ολομ. 2771/2011, ΣτΕ 3900/2012 7μ.), το πτυχίο αυτό (της Νομικής Σχολής) θα πρέπει να προσκομίζεται τόσο κατά το χρόνο διενέργειας του διαγωνισμού όσο και κατά το χρόνο διορισμού του υποψηφίου δικαστικού επιμελητή, οπότε και ελέγχεται από τον Υπουργό Δικαιοσύνης στο πλαίσιο του διενεργούμενου από αυτόν ελέγχου νομιμότητας, όπως σαφώς προκύπτει από τις διατάξεις των άρθρων 5 και 15 του Κώδικα Δικαστικών Επιμελητών.

21. Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 3 παρ. 2 δεύτερο εδάφιο, 5 και 15 παρ. 3 του ΚΔΕ και της απόφασης προκήρυξης του διαγωνισμού, με αριθμό 18393οικ./13.04.2022, προκύπτει ότι ο Υπουργός Δικαιοσύνης, ως

αποφασίζουν όργανο, που καλείται να εκδώσει την τελική πράξη διορισμού των υποψηφίων, οι οποίοι κρίθηκαν από την Επιτροπή διαγωνισμού επιτυχόντες, οφείλει ως εκ της ιδιότητάς του αυτής, στο πλαίσιο του διενεργούμενου από αυτόν ελέγχου νομιμότητας, να προβεί σε έλεγχο νομιμότητας της διαδικασίας και της ύπαρξης ή της έλλειψης των προσόντων διορισμού των ως άνω υποψηφίων τόσο κατά τον χρόνο διενέργειας του διαγωνισμού όσο και κατά τον χρόνο του διορισμού τους, των εν λόγω προσόντων αποδεικνυόμενων με την προσκόμιση, κατά τα οριζόμενα στην οικεία απόφαση – προκήρυξη και στον ως άνω Κώδικα, των οικείων δικαιολογητικών, στα οποία περιλαμβάνεται και το πτυχίο Νομικής Σχολής ημεδαπού πανεπιστημίου ή ισότιμου αλλοδαπού αναγνωρισμένου από το νόμο. Η υποχρέωση αυτή επιβάλλεται ευθέως από τις διατάξεις του άρθρου 5 του ΚΔΕ, στις οποίες ρητώς ορίζεται ότι οι υποψήφιοι πρέπει να κατέχουν τα προσόντα διορισμού τόσο κατά τον χρόνο διενέργειας του διαγωνισμού όσο και κατά τον χρόνο διορισμού, ενώ οφείλουν να υποβάλουν στον Υπουργό Δικαιοσύνης και όλα τα δικαιολογητικά που είναι απαραίτητα για τον διορισμό, μεταξύ των οποίων και το πτυχίο Νομικής Σχολής. Κατά τον έλεγχο αυτόν ο Υπουργός δεν δεσμεύεται από την, κατά το οικείο στάδιο του διαγωνισμού, εκδοθείσα αιτιολογημένη και τελεσίδικη απόφαση της Εξεταστικής Επιτροπής, το δε τεκμήριο νομιμότητας με το οποίο αυτή περιβάλλεται ως ατομική διοικητική πράξη, ισχύει αποκλειστικά και μόνο κατά το στάδιο αυτό της διαγωνιστικής διαδικασίας. Τούτο ευθέως συνάγεται από το άρθρο 8 παρ. 3 του αυτού ως άνω Κώδικα, όπου ρητά ορίζεται ότι η Εξεταστική Επιτροπή ελέγχει τα δικαιολογητικά των υποψηφίων και αποφασίζει αιτιολογημένα και τελεσίδικα για τη συμμετοχή τους ή όχι σε αυτόν.

22. Ως εκ τούτου, το πτυχίο Νομικής Σχολής πρέπει να προσκομίζεται από τους υποψήφιους με την αίτηση συμμετοχής τους και να υφίσταται και κατά τον χρόνο διορισμού τους ως δικαστικών επιμελητών, ο δε ο Υπουργός Δικαιοσύνης, ως αποφασίζον το διορισμό τους όργανο, είναι αρμόδιος να ελέγξει, κατά τον χρόνο αυτό, την συνυποβολή από τους υποψηφίους με την αίτηση συμμετοχής στο διαγωνισμό πτυχίου Νομικής Σχολής ημεδαπού πανεπιστημίου ή ισότιμου αλλοδαπού αναγνωρισμένου από το νόμο και την ύπαρξή του και κατά τον χρόνο διορισμού, σε περίπτωση δε αρνητικής διαπίστωσης να αρνηθεί το διορισμό, χωρίς να παρίσταται ανάγκη ανασύστασης της Επιτροπής του διαγωνισμού και αναπομπής σε αυτή του

ζητήματος της νομιμότητας του ως άνω τίτλου, ώστε να εκφέρει σχετική κρίση (Γνωμ. 3/2023 Πλήρους Ολομ.Ν.Σ.Κ.)

23. Επομένως, κατά τη γνώμη που πλειοψήφισε, και με δεδομένο ότι, ο Π.-Ι.Π. είναι πτυχιούχος του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης της Σχολής Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών του ΕΚΠΑ και δεν διαθέτει το από τον νόμο και την προκήρυξη απαιτούμενο πτυχίο Νομικής Σχολής ημεδαπού πανεπιστημίου ή ισότιμου αλλοδαπού αναγνωρισμένου από το νόμο, ο Υπουργός Δικαιοσύνης, ως αποφασίζον τον διορισμό όργανο, είναι αρμόδιος να ελέγξει, κατά τον χρόνο αυτό, την ύπαρξη του προσόντος του πτυχίου Νομικής Σχολής και κατά το χρόνο διορισμού, σε περίπτωση δε αρνητικής διαπίστωσης να αρνηθεί το διορισμό.

24. Κατά τη μειοψηφίσασα γνώμη του Νομικού Συμβούλου του Κράτους Παρασκευά Χρυσοστομίδα (ψηφός 1), από τις παρατεθείσες διατάξεις και την προκήρυξη προκύπτει ότι ο έλεγχος των σχετικών δικαιολογητικών για τη διενέργεια του διαγωνισμού, που συνιστά σύνθετη διοικητική ενέργεια, που τελειούται με την πράξη του διορισμού από τον Υπουργό Δικαιοσύνης, ανατέθηκε σε Επιτροπή η οποία απαρτίζεται από δύο ανώτερους Δικαστικούς Λειτουργούς (Εφέτες), ένα Δικηγόρο και ένα Δικαστικό Επιμελητή του οικείου συλλόγου. Παρότι η Επιτροπή αυτή ενεργεί ως όργανο του αρμοδίου Υπουργού (πρβλ. ΣτΕ 2373/2004), είναι προφανές ότι ο νομοθέτης τη συνέστησε και ανέθεσε σ' αυτήν τον έλεγχο των δικαιολογητικών και τη διενέργεια του διαγωνισμού για την εξασφάλιση της αρχής της αμεροληψίας, της εμπιστοσύνης στη Διοίκηση και το κράτος Δικαίου γενικά, αφού η συμμετοχή σ' αυτήν ανωτέρων Δικαστικών λειτουργών, κατά πλειοψηφία, καθώς και των άλλων μελών, μη εντασσομένων στο σώμα της Διοίκησης, παρέχει, κατά τεκμήριο, αυξημένα εχέγγυα αδιάβλητης διενέργειάς του. Ο Υπουργός Δικαιοσύνης, ως αποφασίζον τον διορισμό όργανο, δύναται μεν να ελέγξει, κατά την άσκηση του ελέγχου νομιμότητας, τα προσόντα διορισμού υποψήφιου δικαστικού επιμελητή, για τυχόν μεταβολές, που επήλθαν μετά το στάδιο της διαγωνιστικής διαδικασίας (π.χ. ανάκληση πτυχίου λόγω πλαστότητας κλπ), οπότε και εφόσον διαπιστώσει επιγενόμενες μεταβολές, δικαιολογείται η άρνησή του να εκδώσει τη σχετική υπουργική απόφαση διορισμού του επιτυχόντος υποψηφίου. Εξάλλου, σύμφωνα και με την προκήρυξη του Διαγωνισμού, δεν απαιτείται και πάλι η προσκόμιση του

Πτυχίου Νομικής κατά το διορισμό, αντίθετα με όσα ορίζει η διάταξη του άρθρου 15 παρ. 2 σε συνδυασμό με το άρθρο 3 παρ. 1 του ν. 2138/1995. Επομένως, ο Υπουργός Δικαιοσύνης είναι υποχρεωμένος να διορίσει, μη δυνάμενος να εξετάσει αν το πτυχίο είναι εκείνο που απαιτεί ο νόμος, διότι, άλλως προβαίνει σε παράλληλο και ανεπίτρεπτο έλεγχο νομιμότητας και μάλιστα επί θέματος που ειδικά (έστω και λανθασμένα) έχει κρίνει η ειδικώς συσταθείσα προς τούτο Επιτροπή του Διαγωνισμού.

Απάντηση

23. Σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, επί του τεθέντος ερωτήματος, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Γ΄Τμήμα) γνωμοδότησε, κατά πλειοψηφία, ότι ο Υπουργός Δικαιοσύνης, ως αποφασίζον το διορισμό δικαστικών επιμελητών Όργανο, δεν δεσμεύεται από την απόφαση της Εξεταστικής Επιτροπής του άρθρου 8 παρ. 3 του Κώδικα Δικαστικών Επιμελητών (ν.2318/1995) ως προς τη συνδρομή των τυπικών προσόντων των υποψηφίων του διαγωνισμού πρόσληψης δικαστικών επιμελητών, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και το πτυχίο Νομικής Σχολής ημεδαπού πανεπιστημίου ή ισότιμου αλλοδαπού αναγνωρισμένου από το νόμο, και δικαιούται, κατά το στάδιο του διορισμού, να ελέγχει τη συνδρομή των προσόντων αυτών και στην περίπτωση που δεν προσκομίζεται, σύμφωνα με το διδόμενο πραγματικό, το απαιτούμενο από το νόμο και την προκήρυξη πτυχίο Νομικής Σχολής, να αρνηθεί το διορισμό.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα, 23 Φεβρουαρίου 2023

Η Πρόεδρος του Τμήματος

Η Εισηγήτρια

Βασιλική Πανταζή
Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Σπυριδούλα Θωμοπούλου
Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.